

בס"ד. שיחת ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשט"ו.

בלתי מוגה

א. כבר דובר פעם<sup>2</sup> על כך שענין העצבות ד"בין המצרים" אינו צריך להיות בשבת, כיון שבשבת צריכה להיות שמחה<sup>3</sup>. ויתירה מזה, בשבת זו צריכה להיות השמחה עוד יותר מאשר בשבת אחרת, כדי שלא יהי' חשש שהעדר השמחה בא מצד הענין ד"בין המצרים"<sup>4</sup>.

והביאור בזה בפנימיות הענין:

שבת היא מעין דלעתיד לבוא, "יום שכולו שבת"<sup>5</sup>. ומכיון שלעתיד תהי' הגאולה באופן שלא יישאר שום רושם מהגלות — לכן גם בשבת אין צריך להיות הענין ד"בין המצרים".

אמנם, זהו רק ביאור על כך שבשבת זו לא צריכים להיות ענינים של היפך השמחה; והביאור על זה שבשבת זו צריכה להיות השמחה יותר מבשבת אחרת, הוא:

ידוע שהגאולה הבאה לאחרי הגלות מביאה לידי מצב נעלה יותר ממה שהי' קודם הגלות, שהרי אם יהי' המצב בדיוק כמו קודם לכן, הרי אין צורך בגלות כלל. וכידוע בענין "סותר על מנת לבנות"<sup>6</sup>, שהבנין שאחרי הסתירה הוא גבוה יותר מכפי שהי' קודם הסתירה.

ענין זה הוא בכלל, בנוגע לכל גאולה מגלות, שהמצב שלאחרי הגאולה הוא נעלה יותר מכפי שהי' קודם הגלות. כלומר, אפילו גאולה שיש אחרי גלות<sup>7</sup>, כמו גאולת מצרים, הרי היא למעלה מקודם הגלות, מצד בירור הניצוצות שבגלות, שזוהי הכוונה בהגלות.

1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפסה בלקו"ש ח"ב ע' 358 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

2) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1090.

3) תוד"ה מ"ד (מו"כ כג, ב) מהירושלמי (ברכות פ"ב ה"ז). וראה ירושלמי מגילה פ"א ה"ד. ספרי בהעלותך יו"ד, יו"ד. בה"ג במנין המצוות. ועוד (ראה לקו"ש שם הערה 31).

וש"נ).

4) ראה גם שיחת ש"פ מטו"מ, מבה"ח מנחם אב דאשתקד ס"ז (תו"מ ח"ב ע' 144 ואילך). וש"נ.

5) תמיד בסופה.

6) שבת לא, ב ובתוד"ה וסותר. שו"ע אדה"ז אר"ח סרע"ח ס"ב.

7) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

ומכל-שכן כשהמדובר הוא אודות הגאולה העתידה, שהיא גאולה שלימה ואמיתית שאין אחרי גלותי — הרי ודאי שע"י הגאולה נפעל אור חדש לגמרי, ענין חדש, ענין שבו לא שייך ענין של גלות כלל. לפני הגלות — לא הי' אור זה, והראי', שהיתה גלות לאחרי כן, אבל ע"י הגאולה נמשך ענין שהוא נעלה בתכלית, שאין שייך עוד גלות.

ובמילא, הרי השבת שב"בין המצרים" ענינה שהיא מעין לעתיד לבוא — "יום שכולו שבת", ולכן צריכה להיות אז שמחה יתירה, כיון שענינה של שבת זו הוא נתינת כוח להפך את "בין המצרים" לששון ולשמחה, כיון שהגילוי דלעתיד — שהוא למעלה לגמרי מהענין דגלות וגאולה — בכוחו להפך את "בין המצרים" גופא לששון ולשמחה.

וזוהו ג"כ מה שנפסק בשולחן-ערוך<sup>8</sup>, שבשבת שבין המצרים מותר לעשות אפילו כסעודת שלמה בשעתו, והרי בימי שלמה "קיימא סיהרא באשלמותא". בשבת זו ישנה נתינת כח שהימים האלו יהפכו לששון ולשמחה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמחה].

\* \* \*

ב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גו'.

\* \* \*

ג. בשבת זו ישנן שתי פרשיות: מטות ומסעי. בנוגע להענין ד"וידבר משה אל ראשי המטות"<sup>10</sup> — דובר כבר לעיל בהמאמר<sup>11</sup> בביאור ענין הנדריים והענין שחכם מתיר את הנדר, בביאור ענין ההתכללות וכו'; ועתה יש לבאר את הענין ד"אלה מסעי".

כתיב<sup>12</sup> "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"<sup>13</sup> — "מסעי" לשון רבים, כלומר שהיו מסעות רבים שבהם יצאו בני ישראל ממצרים. וידועה הקושיא על זה<sup>14</sup>: הרי בני ישראל יצאו ממצרים במסע

בלקו"ש ח"ב ע' 348 ואילך (תוכן משיחה זו — בלה"ק — נדפס שם ע' 353 ואילך. לקמן ע' 231). במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.  
(13) ר"פ מסעי.  
(14) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (מסעי). ובכ"מ.

(8) או"ח סתקנ"ב ס"י.  
(9) זח"א קנ, א. רכג, א"ב. ועוד. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו.  
(10) ר"פ מטות.  
(11) ע' 218 ואילך.  
(12) מכאן עד סוף ההתוועדות — הוגה  
(13) ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס

אחד בלבד — המסע מרעמסס לסוכות (שהרי שאר המסעות היו כבר אחרי היציאה ממצרים), ומהו "מסעי" לשון רבים?

גם צריך להבין ענין מ"ב המסעות שהיו מאז שבני ישראל יצאו ממצרים עד שבאו לארץ-ישראל, "ארץ טובה ורחבה"<sup>15</sup>: כיון שמיד במסע הראשון, כאשר רק יצאו ממצרים, לשון מצרים וגבולים, הרי זה כבר "מרחב", היינו, שמיד כשיוצאים מהמצר נמצאים במילא במקום המרחב — א"כ מה מוסיף ענין מ"ב המסעות בענין המרחב?

אך הענין הוא, שב"מצרים" ו"מרחב" ישנם כמה וכמה מדריגות; מה שנקרא "מרחב" לגבי מדריגה שלמטה — הנה לגבי מדריגה נעלית יותר הרי זה נקרא עדיין "מצרים", עד שמגיעים להמרחב האמיתי — המסע האחרון, "על ירדן ירחו"<sup>16</sup>, דקאי על משיח "דמורח ודאין"<sup>17</sup>. עד אז — הרי הגם שלגבי מדריגה תחתונה הרי זה ענין של "מרחב", הנה לגבי מדריגה עליונה יותר הרי זה "מצרים".

וזהו ענין מ"ב המסעות שהיו ממצרים עד "ארץ טובה ורחבה": במסע הראשון, הגם שכבר יצאו ממצרים ונכנסו — במילא — למרחב, הנה לגבי מדריגה עליונה יותר הרי זה עדיין ענין של "מצרים", ולכן צ"ל עוד מסע כדי לצאת גם מ"מצרים" זה.

וזהו הלשון "אלה מסעי (לשון רבים) גו' אשר יצאו מארץ מצרים", כיון שגם ענינם של שאר המסעות הוא היציאה ממצרים, ועד שמגיעים ל"ירדן ירחו" — תכלית העילוי<sup>18</sup>.

ד. התורה היא נצחית בכל דור ודור, ובפרט הענין דיציאת מצרים, אודותיו שנינו<sup>19</sup>: "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים" — הרי זה הוראה בעבודה, שגם כאשר כבר פעל עבודה שלמעלה מטעם ודעת, למעלה ממדידה והגבלה, שבוזה יצא גם ממצרים דקדושה — אין זה מספיק עדיין, כי לגבי מדריגה נעלית יותר הרי זה עדיין מצרים, ובמילא צריך להמשיך לעבוד וללכת הלאה.

ויובן גם מהענין דעבודת התפלה:

עבודת התפלה — היא עבודת האדם, כידוע החילוק<sup>20</sup> בין תורה

הערה 4 ס"ח (תו"מ שם ע' 145 ואילך).

19) פסחים שם (במשנה). וראה תניא

רפמ"ז.

20) ראה תניא אגה"ת פ"י. תו"א בראשית

א, ג. סה"מ תש"ח ע' 80.

15) שמות ג, ח. ועוד.

16) פרשתנו לג, מח.

17) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת שם פט,

ב, צ, ד.

18) ראה גם שיחת ש"פ מטו"מ הנ"ל

ותפלה, שתורה היא מלמעלה למטה, ותפלה היא עבודת האדם מלמטה למעלה, "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"<sup>21</sup>, שבו הולכים מלמטה למעלה, לצאת ממקום המיצר למקום המרחב.

והרי ידוע שבתפלה ישנם כמה וכמה עליות, שבכל עלי' יוצא האדם ממצבו הקודם, ואעפ"כ אין די בזה, אלא צריך להתעלות יותר ויותר ("גיין העכער און העכער").

העבודה הראשונה היא — ההכנה לתפלה: כיון שעומד להתפלל לפני הקב"ה הבלתי בעל גבול ובלתי בעל תכלית, והרי הוא — האדם — נמצא בגוף ונפש הבהמית, ובפרט כשמלוכלך על ידי החטא, א"כ, כיצד יעמוד לתפלה ("ווי זאָל ער זיך שטעלן דאָוונען")? — ולכן מוכרח הוא תחילה להשתחרר מכל עניניו ומכל מציאותו, ואז לעמוד לתפלה.

ענין זה עצמו, העמידה לתפלה, עוד לפני שמתפלל, עוד לפני שהתחיל לומר "הודו" או "מה טובו", אלא עצם זה שחוגר אבנט ("ער טוט אָן דעם גאַרטל") ועומד לתפלה<sup>22</sup> — בענין זה לבדו יוצא הוא מעניניו, ונעשה מזוכך, דהיינו שיוצא מהמצרים וגבולים שלו.

— ובזה יובן ג"כ מה שמצינו גם בנגלה דתורה, שקודם התפלה יפנה ויטול ידי<sup>23</sup>: "יפנה" — פירושו להסיר מעצמו את הפסולת שבגלוי ושבפנימיות; ואח"כ "יטול ידיו" — להסיר את הטומאה, שהיא ענין של מקיף בלבד, שהרי בפנימיות אין כאן כלום (וע"ד מ"ש הרמב"ם<sup>24</sup> חוקה חקקתי גזירה גזרתי, והיינו שבענין הטומאה אין שום פסולת שיהי' אפשר לראותה, ולכן אין זה אלא ענין של חוקה חקקתי כו'), וגם מענין זה יש להיפטר קודם התפלה —

ואעפ"כ, בזה לבד אינו יוצא ידי חובתו, אלא אז דוקא עליו לעמוד לתפלה, להתחיל לומר "הודו", ואז יוצא הוא גם ממציאיותו כפי שהוא עומד לאחרי ההכנה לתפלה, שלגבי למעלה מזה הרי זה עדיין מיצר וגבול; יוצא הוא גם ממיצר זה אל מקום המרחב.

וכן גם בתפלה גופא ישנם כמה וכמה עליות, ובכללות הרי נחלק

23) ברכות טו, א. שו"ע אדה"ז שם (מהדו"ק) ס"ב ס"ח.

24) ה'ל' מקואות בסופן. במדב"ר ר"פ חוקת. וראה לקו"ת ס"פ אחרי.

21) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

22) ראה שבת יו"ד, א. טושו"ע ואדה"ז אור"ח סצ"א ס"ב.

לד' שליכות<sup>25</sup> (והעליות הן ע"י שם מ"ב כידוע<sup>26</sup>), שכל מדריגה לגבי המדריגה שלמעלה הימנה היא עדיין ענין של מיצר וגבול.

ועד שמגיעים לשמונה-עשרה, שאז הוא תכלית העילוי — שיוצא לגמרי ממציאיותו (מאיזו מציאות שתהי', גם ממציאיות שנזדככה על-ידי עבודתו בכל המדריגות הקודמות), ועומד בביטול במציאות "כעבדא קמי מארי"<sup>27</sup>, שאינו מציאות כלל, ואומר "אד" שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"<sup>28</sup> — הקב"ה יפתח את שפתי, ואני רק אחזור על דבריו<sup>29</sup>.

ה. ולכן מצינו שבשמונה-עשרה ישנם שני ענינים הפכיים<sup>30</sup>: (א) ביטול בתכלית, היינו שאינו מציאות כלל, אלא "כעונה אחרי הקורא"<sup>31</sup>, (ב) בקשת צרכיו, ולא רק צרכיו הרוחניים, אלא גם צרכיו הגשמיים. בפסוקי דזמרה וברכות קריאת-שמע וקריאת-שמע — אין בקשת צרכיו הגשמיים (כיון שהוא מופשט ממציאיותו, כנ"ל). בשמונה-עשרה דוקא היא בקשת צרכיו הגשמיים. והענין הוא: מצד תכלית העילוי יכול להיות שם התכללות של שני ענינים הפכיים. וכמדובר במאמר<sup>32</sup>, שבמקום עליון יותר ההתכללות היא ביותר, שזהו מעין הגילוי דלעתיד, שאז יהי' "וראו כל בשר"<sup>33</sup>, שאלקות תהי' נרגשת גם בבשר הגשמי — התכללות ב' הפכים.

ו. אמנם, מבלי הבט על כך ששמונה-עשרה הוא תכלית העילוי, הרי למחרת, צריכים שוב לעמוד לתפלה ("דאָרף מען זיך ערשט שטעלן דאָוונען"), החל מההכנה לתפלה, ואח"כ הודו, פסוקי דזמרה וכו' — כיון שככל שתהי' גבוהה המדריגה שהגיע אלי' אתמול, הרי זה עדיין "מיצר" לגבי המדריגה שעליו להגיע אלי' היום.

וכמו שהוא בעבודת התפלה — כן הוא בכללות העבודה: אדם צריך להיות "מהלך"<sup>34</sup>. אפילו לאחר היציאה לגמרי מהרע, גם כאשר נמצאים במדריגה נעלית ביותר, עליו לדעת שעדיין אין די בזה, כיון שלגבי מדריגה נעלית יותר, יש לו עדיין שייכות להרע,

25) סידור האריז"ל בתחלתו. כהאריז"ל  
במקומות המקבילים. לקו"ת בשלח ב, ב. סה"מ  
תרס"ח ע' ה ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב  
שיט, ב ואילך. סה"מ תש"ח שם ואילך. ועוד.  
26) ראה לקו"ת פרשתנו (מסעי) צב, ב.  
ובכ"מ.  
27) שבת יו"ד, א.  
28) תהלים נא, יז.  
29) ראה אלשיך שם. לקו"ת שה"ש ב, ג.  
סה"מ תרכ"ז ע' תלו.  
30) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 392 ואילך.  
וש"נ.  
31) ע"ד סוכה לח, ב. וראה תו"א יתרו  
סז, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.  
32) פ"ג (לעיל ע' 219 ואילך).  
33) ישעי' מ, ה.  
34) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א  
ואילך). ובכ"מ.

— וראי' לדבר ביכלתו להביא לעצמו מכך שהוא עדיין רואה בזולת את מציאות הרע, כידוע מאמר הבעל-שם-טוב נ"ע<sup>35</sup>, שכאשר אדם רואה רע בזולתו, הרי זו הוכחה שבעצמו ישנו אותו רע, בדקת על-כל-פנים —

ועליו לצאת גם מזה. צריכים לעסוק תמיד ("האלטן אין איין טאָן") בזיכור הבשר הגשמי — לא לשכור אותו ע"י תעניות וסיגופים, אלא לזכור, כידוע מאמר הבעל-שם-טוב נ"ע<sup>36</sup> על הפסוק<sup>37</sup> "כי תראה חמור שונאך" — מיד בקומו בבוקר, עליו לאסור את חמורו, דהיינו את החומר, ועי"ז דוקא אפשר להגיע להגילוי דלעתיד — "וראו כל בשר", שהבשר הגשמי יתברר ויזדכך עד כדי כך שיראה אלקות.

ז. אך יכול האדם לטעון בעצמו: התיגעתי מספיק עם עצמי עד שנפטרתי מהרע הגלוי והגס, והנני עומד כבר במדרגה נעלית, ומי יאמר שעלי להמשיך ולהתייגע? די לי במדרגה שבה אני נמצא!

על כך אומרים לו: תפקיד וענין האדם הוא להיות "מהלך" ולא "עומד", ובכל יום ויום שנותן לו הקב"ה, צריך למלאות את תפקידו בעולם, כמ"ש<sup>38</sup> "ימים יוצרו ולו אחד בהם"<sup>39</sup>.

וזוהי ההוראה מענין המסעות — שלעולם אין להסתפק במדרגה שבה אוחזים, כנ"ל.

ח. ולאידך גיסא ההוראה מענין המסעות היא:

אפילו בשעה שנמצאים בשפל המצב ביותר ובמדרגה פחותה ביותר, אין להתיימשך אף פעם, כיון שע"י עבודה אפשר תמיד לצאת מהמצב שבו נמצאים, ולהגיע עד למדרגות הכי עליונות.

ואל יאמר האדם: מאחר שאני נמצא במצב שפל כזה, ד"ידע איניש בנפשי"<sup>40</sup>, הרי לשוא כל עמלי — על זה הוא הלימוד מענין המסעות, שגם במסע אחד בלבד אפשר לצאת ממצרים, ולבוא אל "ארץ טובה ורחבה" (לגבי מדרגתו בהוה, ועי"ז להתעלות בעילוי אחר עילוי, עד לתכלית העילוי).

והרי הדברים קל-וחומר:

(35) ראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ה ואילך. וש"נ.  
 (36) ראה כתר שם טוב הנ"ל בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).  
 (37) תהלים קלט, טז.  
 (38) ראה רשימות הצ"צ (יהל אור) עה"פ (ס"ע תקנד ואילך). לקו"ש חט"ז ע' 273. וש"נ.  
 (39) לשון חז"ל — ברכות סא, ב.  
 (40) משפטים כג, ה.

ומה בעת ההיא, בהיותם במצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה<sup>41</sup>, וגם הי' קודם מתן-תורה, שאז היתה עדיין הגזירה שאי אפשר להיות החיבור דרומי וסוריא<sup>42</sup>, מ"מ, ע"י המסעות באו אל "ארץ טובה ורחבה" —

מכל-שכן עתה, שככל שנמצאים במדרגה תחתונה, הרי העבודה קטנה בהרבה, כיון שנשארו "פכים קטנים" בלבד, ובפרט שישנה נתינת-כח לזה ממתן-תורה ש"עמד וביטל הגזירה", שיכול להיות החיבור דעליונים ותחתונים, ובפרט שישנו ענין ההתקשרות של רבי עם חסידים, שהרבי — כ"ק מו"ח אדמו"ר — מחבר יהודי עם עצמות<sup>43</sup>, הרי ודאי שכאו"א מישראל יש בכחו לצאת ממעמדו ומצבו, ולבוא ל"ארץ טובה ורחבה", עד ל"ירדן ירחו", גילוי המשיח "דמורח ודאין", שזהו תכלית המרחב.

ט. ועפ"ז תוכן גם השייכות דפ' מטות ומסעי לבין המצרים — שכך נקבעה הקביעות, שפרשיות מטות ומסעי קורין תמיד בין המצרים<sup>44</sup>. ויובן ע"פ הסברת הענין ד"סותר על מנת לבנות" — שכוונת הסתירה היא בשביל הבנין, שלאחרי הסתירה יבנו בנין גדול יותר<sup>45</sup>, כמאמר הבעל-שם-טוב<sup>46</sup> על הפסוק<sup>47</sup> "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע" — שע"י ה"עת צרה" גופא באים לידי יושעה, שזהו ענין של התכללות שני ענינים הפכיים.

ולכן קורין אז פ' מטות ומסעי — ש"מטות" הוא ענין של התכללות, כמבואר במאמר שנאמר לעיל<sup>32</sup>, והרי הענין ד"מסעי" הוא — היציאה מ"בין המצרים", ושככל מדרגה שבה עומדים אין להתפעל, ואדרבה, שמהצרה גופא "יושע", שמגיעים ל"ירדן ירחו".

וזהו ג"כ הענין ד"מנחם אב", לשון נחמה — שהרי לאמיתו של דבר הכל הוא לטובה, כמשל האב המכה את בנו, שכוונתו היא טובתו ("ער איז אויסן זיין טובה"). וכאשר מתבוננים בזה, רואים שלאמיתו של דבר זהו טוב, ולא זו בלבד שרואים זאת בעיני השכל, אלא שע"ז נמשך שרואים זאת גם בעיני בשר — שנעשה טוב הנראה והנגלה, על-דרך

(41) ז"ח ר"פ יתרו. תקו"ז ריש תל"ב.

(42) שמו"ר פי"ב, ג. ועוד.

(43) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

(44) משא"כ פרשת פינחס — קורין

לפעמים לא ב"בין המצרים" (בהמשך

הדברים נתבאר גם בנוגע לפ' פינחס, וחסר

הביאור). — מהנחה בלתי מוגה.

(45) כנ"ל ס"א.

(46) ראה כתר שם טוב בהוספות ס"ט

ואילך. וש"נ.

(47) ירמי' ל, ז.

שמצינו אצל אלו שאחזו בהדרגא ד"גם זו לטובה"<sup>48</sup>, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"<sup>49</sup> — שכל זה נעשה בפועל.

צריך אמנם להיות הענין ד"רחץ ה' את צואת בנות ציון"<sup>50</sup>, וכמ"ש בתניא<sup>51</sup> "כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו", אבל אעפ"כ זהו בחסד וברחמים (דהיינו, שלבד זאת שזה גופא הוא לטובה, הרי גם היסורים גופא הם בחסד וברחמים), וכהלשון שם "אביו הרחמן והצדיק וחסיד", שהיסורים הם בחסד וברחמים<sup>52</sup>, והעיקר הוא, שסוף-כל-סוף נמשך הענין בטוב הנראה והנגלה, שמה"צרה" עצמה — נעשה "צהר"<sup>46</sup>.



51) אגה"ק סכ"ב (קלד, ב).

52) ראה גם לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שכד.

סה"ש תש"ד ע' 15.

48) תענית כא, א. סנהדרין קח, סע"ב.

49) ברכות ס, ב. שו"ע אר"ח סר"ל ס"ה.

50) ישע"י ד, ד.